Tekstin valjastaminen julkaistavaksi tarinaksi kyselytyökalulla

13.8.2021

Kuinka saada nuoret ajattelemaan arjessa tehtäviä valintoja mielenterveyden kannalta? Pitkät tekstit jäävät lukematta, eikä saarnaaminenkaan auta. Aluksi oli mietinnässä, miten asiaa voisi ilmaista lyhyesti ja jotenkin houkutella samalla lukemaan lisää. Näitä miettiessä mieleen tuli lapsena luettu satukirja, jossa sai valita muutamasta vaihtoehdosta, mille polulle lähtee. Valinnan perusteella siirryttiin eri sivuille.

Nuorilla on tietoa mielenterveyteen liittyvistä asioita. Toisaalta arkisten valintojen merkitys mielen hyvinvoinnille ei ehkä hahmotu. Näistä lähtökohdista ideaksi muotoutui laatia tarinan käsikirjoitus vuorovaikutteiseksi siten, että lukija tekee valintoja kertomuksen kuluessa ja tarinan sisältö muodostuu näiden perusteella. Toiveena oli saada lukukokemukseen pelillisyyttä. Ratkaisematta aluksi jäi se, miten valinnoista johtuvat hypyt sivulta toiselle voidaan toteuttaa siten, että tarinan eteneminen on lukijan kannalta mielekästä. Ratkaisuksi valikoitui Webropol-kyselytyökalu.

Haasteena asiapaljouden tiivistäminen lyhyeksi ja nuoria kiinnostavaksi

Nuoret käyttävät usein montaa mediaa samaan aikaan ja viestivät toisilleen nopeatempoisesti. Tämä haastoi pohtimaan, miten tekstit tuodaan nuorille sellaiseen digitaaliseen muotoon, jotta ne ovat helposti saavutettavissa. (Lukukeskus 2021.) Lisäksi PISA-tutkimuksen tulokset kertovat, että heikosti lukevien oppilaiden määrä on huolestuttavassa kasvussa (PISA 2018).

Ovi auki elämään! -hankkeessa tavoitellaan ns. NEET-nuoria (NEET= not in employment, education or training). Näiden nuorten elämässä on usein monia haasteita liittyen terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja perheeseen. Vaikka tämän ryhmän sisällä on hyvin erilaisia nuoria, voidaan silti lähteä oletuksesta, että heistä harva jaksaa lukea pitkiä valistustarkoituksessa kirjoitettuja asiatekstejä.

Hankkeessa nuoria kuitenkin haluttiin ja halutaan haastaa miettimään valintoja ja niiden seurauksia ja toisaalta kannustaa huomaamaan, että pienilläkin asioilla voi olla suuri positiivinen vaikutus. Asiapaljous muotoiltiin muutaman kappaleen mittaisiksi tekstiosioiksi, joiden jälkeen lukijan tulee aina valita parista vaihtoehdosta, mitä hän kirjan päähenkilön sijassa tekisi. Valinnan perusteella tarina hyppää uuteen kohtaan ja etenee kohti uutta valintaa.

Kyselytyökalun käyttö pelillisen tarinan

toteutuksessa

Tarinan työstämisessä vuorovaikutteiseen muotoon eri vaihtoehtojen jälkeen jäi jäljelle pohdittavaksi kaksi työkalua: excel tai Webropol. Aluksi testattiin exceliä ja tarinan etenemistä ehtojen avulla. Excel osoittautui tähän hieman kömpelöksi työkaluksi, joten jäljelle jäi Webropol ja miettiminen, miten kyselytyökalu taipuu tekstistä yhtenäiseksi tarinaksi.

Aluksi Webropoliin siirrettiin käsikirjoituksesta 32 sivua tekstiä. Sivuille lisättiin pakollisina valintakysymyksinä vaihtoehdot, joiden mukaan tarinassa pääsee etenemään. Alkusivuilla lukijoille esitettiin kysymys: “Mitä tekisit Aleksin tilanteessa?” ja valittavat vaihtoehdot. Jatkossa kysymystä ei enää toistettu, vaan luotettiin, että lukija oppi, että päästäkseen eteenpäin pitää valita vaihtoehto ja klikata Jatkuu-painiketta. Jokaisen lukijan tarinan pituus riippuu hänen tekemistään valinnoista eri vaiheissa. Tarinaa on elävöitetty mielenkiinnon ylläpitämiseksi tätä varten suunnitelluilla kuvituskuvilla, jotka on upotettu tekstiin.

Nuorille suunnattua tekstiä elävöittävät Petteri Huuhtasen piirtämät kuvat.

Webropolin asetuksiin tehtiin viimeistelyvaiheessa säätöjä sivun leveyteen ja painikkeiden teksteihin. Lukijalle jätettiin mahdollisuus palata edelliselle sivulle. Me tekijät innostuimme työkalun tarjoamista mahdollisuuksista tällaiseen toteutukseen ja nälkä kasvoi syödessä, ts. heräsi kysymys, että saisiko tarinan lopuksi vielä tulostettua lukijalle. Ja sekin onnistui Webropolilla, tarina tulostuu selaimen välilehdelle siinä muodossa, mitä valintoja lukija on lukiessaan Aleksin tilanteessa tehnyt. Selaimelta tarinan voi halutessaan tulostaa myös paperille.

Tarinan lukukertoja ei ole rajoitettu ohjelmassa, joten seuraavalla kerralla lukiessa voi tehdä erilaisia valintoja Aleksin tilanteessa ja lopputuloksena on uusi tarina.

Lopputulos käytännön testiin

Tarina ”Aleksin valinnat” on luettavissa tämän linkin kautta. Euroopan sosiaalirahaston rahoittaman hankkeen tuotoksena se on vapaasti hyödynnettävissä. Tarinaa kirjoitettaessa on tähdätty toisen asteen opiskelijoiden

ikäluokkaan. Alkuvaiheesta saadun palautteen perusteella hyödyntäjinä voivat olla nuoremmatkin.

Marja Katajavirta, Asiantuntija, TKI
Salla Kettunen, Asiantuntija, TKI
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri, Ovi auki elämään! -hanke.

Kuva: **Petteri Huuhtanen**

Lähteet:

Lukukeskus 2021. 5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta. https://lukukeskus.fi/5-faktaa-lukemisesta/#_ftn45

PISA 2018: Suomi lukutaidossa parhaiden joukossa.
https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2019/12/pisa-2018-suomi-lukutaidossa-parhaiden-joukossa